

Jongeren en alcohol

Ouders aan het woord

Resultaten Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl/volksgezondheid

Inleiding

Sinds 1 januari 2014 is de leeftijdsgrens voor het in bezit hebben van alcohol verhoogd van 16 naar 18 jaar. Ook het verkopen en schenken van alcohol aan jongeren beneden deze grens is verboden. Voor de uitvoering van het alcohol- en drugsprogramma wil Volksgezondheid van de gemeente Utrecht (voorheen GG&GD Utrecht), graag zicht krijgen op de manier waarop ouders van kinderen in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar omgaan met het thema alcohol in de opvoeding. Daarom is in september 2014 een peiling onder de leden van het Bewonerspanel Utrecht gehouden.

De peiling liep van 1 tot en met 15 september en werd uitgevoerd door Onderzoek Utrecht. Op het moment van de septemberpeiling telde het Bewonerspanel 5.517 leden. In totaal heeft 46% van de uitgenodigde panelleden meegedaan aan de septemberpeiling (onderwerpen: Utrecht Millenium Gemeente, alcoholgebruik door jongeren). De vragen over alcoholgebruik zijn alleen gesteld aan ouders met één of meerdere thuiswonende kinderen in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar. In totaal hebben 279 ouders meegedaan aan de peiling.

Vergeleken met de Utrechtse bevolking, zijn in het Bewonerspanel hoogopgeleiden en autochtonen oververtegenwoordigd en jongeren ondervertegenwoordigd. Aangezien onder hoogopgeleiden en autochtonen overmatig en problematisch alcoholgebruik vaker voorkomt, geven de resultaten wellicht een wat extremer beeld, dan gemiddeld in Utrecht. In de wijken waar veel hoogopgeleiden en autochtonen wonen, zien we overigens ook dat er vaker op jonge leeftijd al alcohol wordt gedronken. Al met al zijn de resultaten van het Bewonerspanel dus niet zondermeer te vertalen naar de (gemiddelde) mening van de Utrechter, maar geven wel een goede indicatie.

Voor het invullen van de vragenlijst hebben de leden een uitnodigingsmail gekregen en een week later een herinneringsmail. Meer informatie over het Bewonerspanel Utrecht vindt u op de website www.utrecht.nl/bewonerspanel.

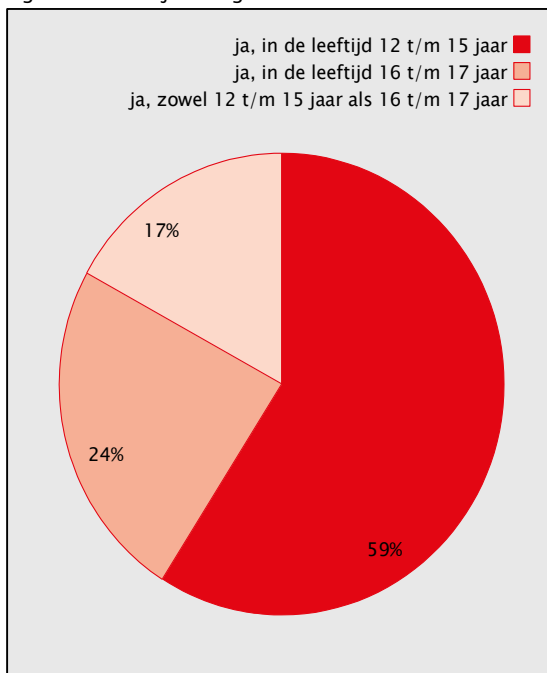
Deze rapportage van Volksgezondheid is opgesteld in samenwerking met Onderzoek Utrecht. We beschrijven hier de belangrijkste resultaten over hoe ouders tegen alcoholgebruik onder jongeren aankijken. Voor de vragen die ouders hebben ingevuld over hun kinderen, bekijken we ook of leeftijd en geslacht van het kind van invloed zijn. Voor leeftijd kijken we naar verschillen tussen 12 t/m 15 jarigen en 16 t/m 17 jarigen.

Resultaten

Leeftijd en geslacht kinderen

- Direct aan het begin van de vragenlijst is de leden van het Bewonerspanel gevraagd of zij thuiswonende (pleeg)kinderen hebben in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. In totaal hebben 279 panelleden thuiswonende (pleeg)kinderen in deze leeftijd. De rest van de vragen is dan ook alleen door deze groep ingevuld.
- Van de panelleden met kinderen heeft 83% één kind in deze leeftijdsgroep (12 t/m 17) en 17% heeft meerdere kinderen. Het merendeel van de respondenten (59%) heeft kind(eren) in de leeftijd van 12 t/m 15 jaar. Een kwart van de respondenten (24%) heeft kind(eren) van 16 of 17 jaar en ongeveer één op de zes ouders (17%) heeft meerdere kinderen in beide leeftijdscategorieën (zie figuur 1).

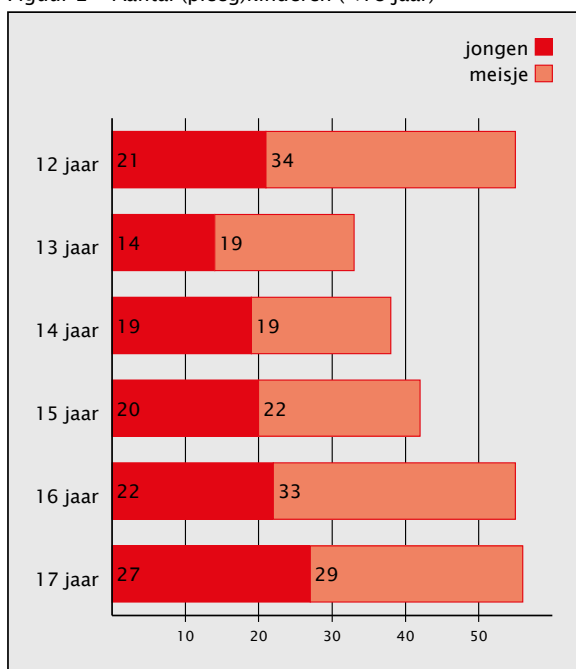
Figuur 1 - Leeftijdscategorie kinderen

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

- Bij alle vervolgvragen over het alcoholgebruik van kinderen is aan ouders gevraagd om hun oudste kind van 12 tot en met 17 jaar in gedachte te nemen.
- Ouders rapporteren iets vaker over hun dochter (56%) dan over hun zoon (44%). In totaal rapporteert 60% van de ouders over een kind in de leeftijdscategorie van 12 t/m 15 jaar en 40% vult de vragenlijst in over een kind van 16 t/m 17 jaar. In figuur 2 staan de leeftijden waarover ouders rapporteren. Alle leeftijden komen voor, alleen ouders van kinderen van 13 en 14 jaar komen iets minder vaak voor in dit panel.

Figuur 2 – Aantal (pleeg)kinderen (<18 jaar)

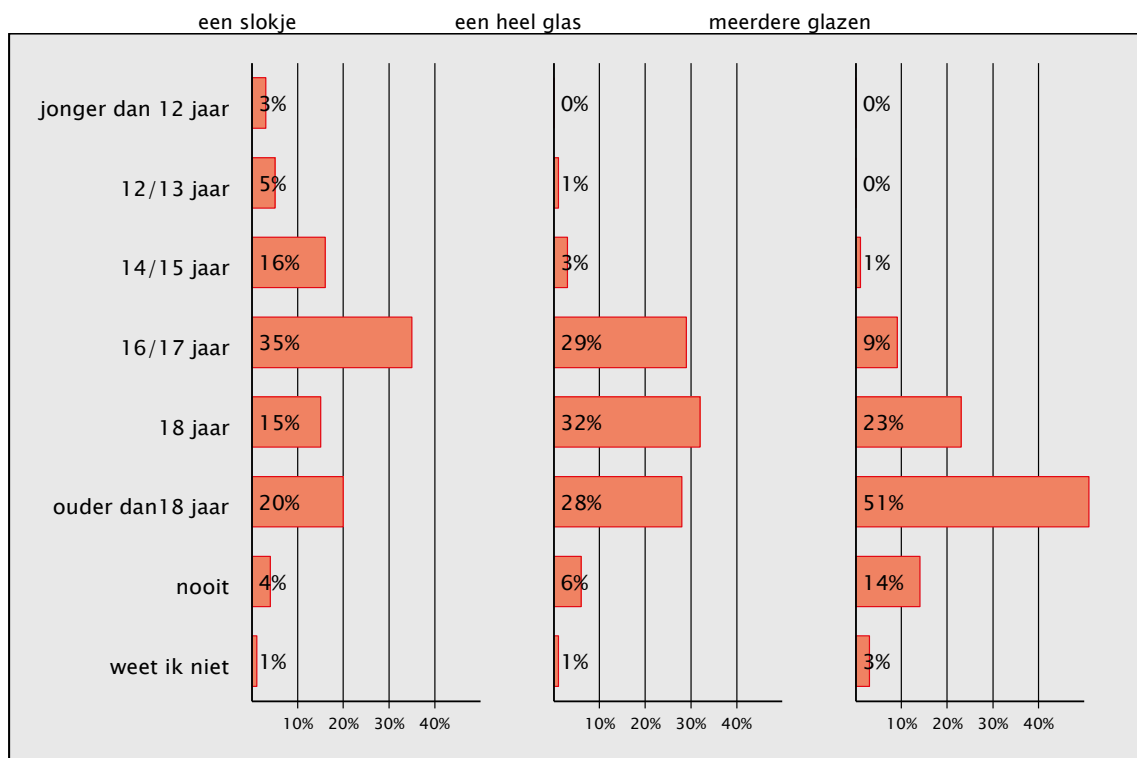
Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Houding van ouders over alcoholgebruik

Voordat aan ouders werd gevraagd hoe ze aankijken tegen het alcoholgebruik van hun *eigen* kind, vroegen we wat volgens hen in het algemeen een geschikte leeftijd is voor een kind om alcohol te drinken. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen een slokje, een heel glas of meerdere glazen alcohol (zie figuur 3).

- Ongeveer een kwart van de ouders (24%) vindt dat een slokje onder de 16 jaar moet kunnen en een derde (35%) vindt het voor jongeren van 16 t/m 17 jaar geoorloofd om een slokje alcohol te drinken. In totaal vindt dus bijna drie op de vijf ouders het goed als kinderen jonger dan 18 een slokje alcohol drinken.
- Het drinken van een heel glas alcohol vinden de meeste ouders niet geschikt voor kinderen onder de 16 jaar. Slechts 4% van de ouders vindt het voor deze leeftijdscategorie geschikt om een heel glas alcohol te drinken. Van alle ouders geeft 29% aan dat ze 16 of 17 jaar een geschikte leeftijd vinden voor het drinken van een heel glas alcohol. Een derde van de ouders vindt het dus goed dat kinderen jonger dan 18 een glas alcohol drinken.
- Ongeveer één op de tien ouders vindt dat jongeren van 16 of 17 jaar een geschikte leeftijd hebben om meerdere glazen alcohol te drinken. Vrijwel geen enkele ouder vindt dit geschikt voor jongeren onder de 16 jaar. Meerdere glazen onder de 18 jaar vindt in totaal 10% van de ouders goed.
- Meer dan de helft van de ouders (51%) vindt het drinken van meerdere glazen per keer pas geschikt als het kind ouder dan 18 jaar is.

Figuur 3 – Wat vindt u in het algemeen een geschikte leeftijd voor een kind om alcohol te drinken?

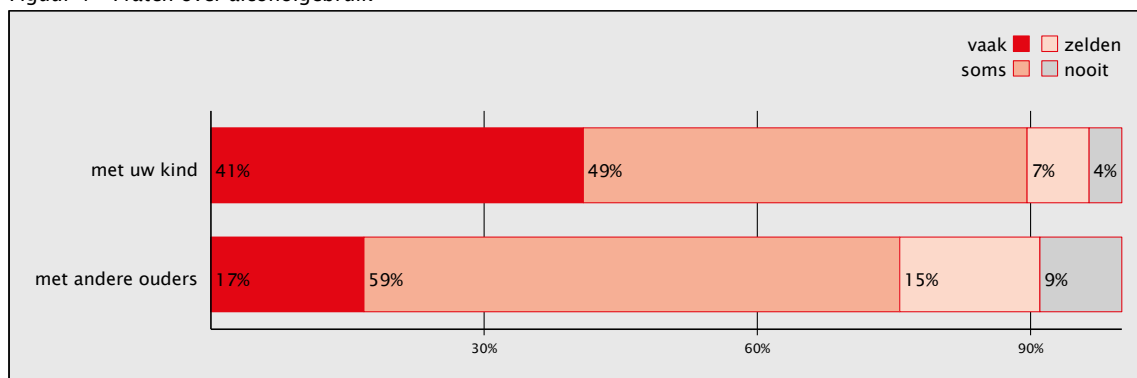

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Praten over alcoholgebruik

- De meeste ouders praten met hun kind over alcoholgebruik. Bij 41% van de ouders gebeurt dit vaak, bij 49% soms. Ruim 1 op de 10 ouders spreekt zelden of nooit met zijn of haar kind over alcohol.
- Van de panelleden praat ook een groot deel (76%) met andere ouders over het drinken van alcohol door de kinderen. De meeste ouders (59%) doen dat soms en een kleine groep (17%) geeft aan dit vaak te doen. Ongeveer 1 op de 4 ouders spreekt zelden of nooit met andere ouders over het alcoholgebruik van hun kind.

Figuur 4 – Praten over alcoholgebruik

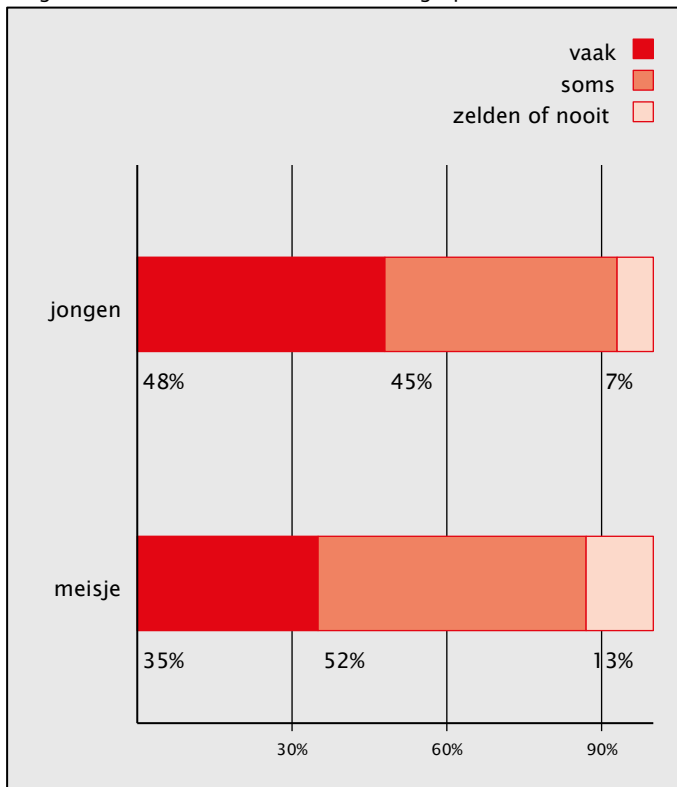

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Verschillen in leeftijd en geslacht kind

- Er zijn duidelijke leeftijdsverschillen als het erom gaat of ouders praten met hun kind over alcoholgebruik. Onder ouders van jongere kinderen (12 t/m 15 jaar) geeft een kwart aan vaak met hun kind te praten over alcoholgebruik. Bij ouders van oudere kinderen (16 t/m 17 jaar) is de groep die vaak met hun kind praat over alcohol (65%) veel groter. Deze leeftijdsverschillen zien we in veel mindere mate als het gaat om het praten over alcoholgebruik met andere ouders. Van de ouders van 16 t/m 17-jarigen zegt bijna een kwart (23%) vaak met andere ouders over het alcoholgebruik van hun kinderen te praten, vergeleken met 13% van de ouders van 12 t/m 15-jarigen.
- Ouders praten vaker met hun zoon over alcoholgebruik dan met hun dochter. Van de ouders die de vragen hebben beantwoord over hun zoon, gaf namelijk 48% aan vaak over alcoholgebruik te praten. Bij dochters lag dit aandeel lager, op 35%. Niet alleen spreken ouders vaker met hun zoons over alcohol, ze praten er ook eerder over met andere ouders. Voor hun zoons hebben ouders in bijna een kwart van de gevallen (24%) gesprekken met andere ouders over de omgang met alcohol, terwijl dit bij dochters ongeveer één op de tien is (11%).

Figuur 5 - Heeft u wel eens met uw kind gesproken over het drinken van alcohol door uw kind(eren)?

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Afspraken over alcoholgebruik

- Van de ouders in het Bewonerspanel geeft de meerderheid (62%) aan dat ze afspraken met hun kind hebben gemaakt over het drinken van alcohol. Uit de toelichting die ouders hebben gegeven, komt naar voren dat deze afspraken in ongeveer drie van de vijf gevallen gaan over

hoe oud kinderen moeten zijn voordat ze mogen drinken (meestal 18 jaar). Daarnaast geeft ongeveer één op de vijf aan dat ze afspraken hebben over de mate (hoeveelheid en/of frequentie) van alcoholgebruik. Circa één op de zes van de ouders die zegt afspraken te hebben gemaakt met hun kinderen, stelt regels over de situatie waarin er gedronken mag worden (bijvoorbeeld alleen thuis, of alleen bij bijzondere gelegenheden).

Voorbeelden van afspraken die ouders hebben met hun kind:

“Geen alcohol voor 18 en liever niet voor 21”

“Mijn kind weet dat alcohol slecht is voor ontwikkeling van hersenen en dat zij de eerstkomende jaren absoluut nog niet mag drinken. Onze kinderen mogen ook geen slokje proeven.”

“Wij hebben als ouders liever niet dat ze voor hun 18 alcohol gaan drinken. Het is hun eigen verantwoordelijkheid.”

“Vanaf 12 jaar krijgen ze bij feestelijke gelegenheden een scheutje wijn in hun glas water. Vanaf 16 mogen ze dan één glas wijn drinken en vanaf 18 een paar glazen, en dan mag het ook op zondag. Buiten de deur drinken ze tot 18 geen alcohol en daarna zijn ze (hebben ze beloofd) matig.”

“Tot 16 geven wij geen alcohol (op dat slokje proeven na dan), na 16 kunnen ze een glaasje (soms 2) krijgen op verjaardagen, speciale momenten, af en toe in het weekend”

“Af en toe een glaasje bij bijzondere gelegenheden.”

- Van de ouders die geen afspraken maken met hun kind over alcoholgebruik, geeft minder dan tweederde aan dat dit (nog) niet nodig is omdat hun kind niet drinkt, er te jong voor is en/of er geen interesse in heeft. Slechts een handjevol ouders zegt het nut er niet van in te zien om afspraken te maken met hun kind over dit onderwerp. Circa één op de zes geeft aan dat hun kind zelf verantwoordelijk is.
- Ouders geven veel minder vaak aan (12%) dat ze afspraken met andere ouders hebben gemaakt over het drinken van alcohol door hun kinderen. Deze afspraken gaan er dan vaak over dat er geen alcohol wordt geschonken. Enkele ouders maken afspraken die niet zijn gericht op het verbieden van alcohol; één ouder zegt bijvoorbeeld de afspraak te hebben dat er alleen in aanwezigheid van andere ouders gedronken mag worden en een andere ouder heeft de afspraak dat er niet bovenmatig wordt gedronken (“geen zuippartijen”).
- Gevraagd naar de reden waarom ouders geen afspraken maken met andere ouders, wordt ook bij deze vraag vaak gezegd dat dit (nog) niet nodig is. Ouders lichten dat antwoord vaak niet verder toe, maar gezien de antwoorden op de vraag waarom ouders geen afspraken maken met hun kind, gaan we ervan uit dat dit ook komt omdat hun kind niet drinkt, er te jong voor is en/of er geen interesse in heeft. Wat we ook terugzien in de antwoorden, is dat een deel

van de ouders (ongeveer één op de zeven) het de verantwoordelijkheid van de ouders zelf vindt. Een aantal van deze antwoorden staan in het grijze vak hieronder.

“Ze zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen kinderen, tenzij ze bij mij zijn en willen drinken, dan vraag ik aan de ouders of hun kinderen mogen drinken.”

“Ik ga niet over andermans kinderen. Ik verwacht van andere ouders dat zij kinderen van mij onder de 18 conform wetgeving niet schenken.”

“Dat is moeilijk. Iedereen bepaalt het zelf en afspraken gaan via de kinderen. Ik heb geen/weinig contact met de andere ouders.”

“Daar ga ik niet over. Het is mijn taak mijn eigen kind te leren hier verstandig mee om te gaan.”

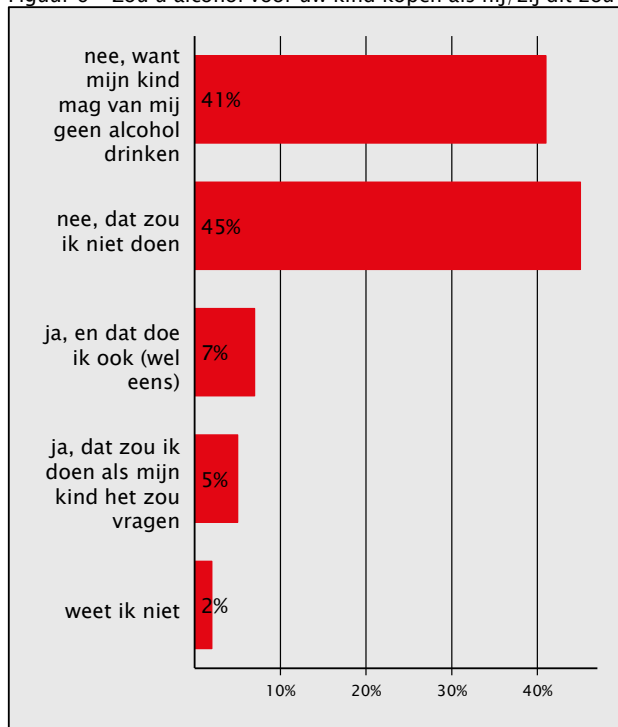
Verschillen in leeftijd en geslacht kind

- Voor zowel oudere kinderen (16 t/m 17 jaar) als jongere kinderen (12 t/m 15 jaar) geldt dat een meerderheid van de ouders afspraken met hun kinderen heeft gemaakt over het gebruik van alcohol. Ouders van oudere kinderen hebben vaker afspraken met hun kinderen gemaakt (70%) dan ouders van jongere kinderen (57%).
- Ouders maken vaker afspraken met hun zoons (69%) dan met hun dochters (57%).
- Of ouders afspraken maken met andere ouders over het alcoholgebruik van hun kind, heeft maar weinig te maken met de leeftijd of het geslacht van het kind. Het algemene beeld is dus dat de meeste ouders geen afspraken maken met andere ouders en dat dit zowel geldt voor jongere als oudere kinderen en zowel voor jongens als meisjes.

Kopen van alcohol

- De meeste ouders (86%) geven aan dat ze geen alcohol voor hun kind zouden kopen als ze dit zouden vragen. In ongeveer de helft van deze gevallen is dit omdat het kind geen alcohol mag drinken.
- In totaal is 12% van de ouders bereid om alcohol voor hun kind onder de 18 jaar te kopen. Ongeveer 7% koopt nu al wel eens alcohol voor hun kind en 5% zegt dit te doen als hun kind het zou vragen. Een klein groepje ouders (2%) geeft aan het niet te weten.

Figuur 6 - Zou u alcohol voor uw kind kopen als hij/zij dit zou vragen?

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Verschillen in leeftijd en geslacht kind

- De bereidheid van ouders om alcohol te kopen voor hun kind, neemt toe met de leeftijd van het kind. Voor 12 t/m 15-jarigen zou slechts 4% van de ouders alcohol kopen, terwijl bijna een kwart van de ouders (24%) van 16 t/m 17-jarigen hiertoe bereid is.
- Er zijn geen verschillen in geslacht, ouders zijn net zo bereid om alcohol te kopen voor hun zoons als voor hun dochters.

Alcoholgebruik door kind

- Als gevraagd wordt naar het alcoholgebruik van hun kinderen, geeft minder dan de helft van de ouders aan dat hun kind jonger dan 18 wel eens alcohol heeft gedronken. Volgens 23% gaat het om een slokje en 22% heeft het over één of meerdere glazen.
- De meerderheid van de ouders (52%) geeft aan dat hun kind geen alcohol heeft gedronken. Een kleine groep van 3% weet niet of hun zoon of dochter alcohol gedronken heeft. Bij deze cijfers is het goed om op te merken dat het gaat om een inschatting van de ouders. Het is de vraag of ouders altijd goed kunnen inschatten of hun kind alcohol gebruikt.

Verschillen in leeftijd en geslacht kind

- Er zijn forse leeftijdsverschillen in alcoholgebruik. Volgens de ouders heeft ongeveer een kwart (26%) van de kinderen van 12 t/m 15 jaar wel eens alcohol gedronken, vergeleken met driekwart van de 16 en 17-jarigen. Bij jongere kinderen gaat het bijna altijd om een slokje alcohol (23%) en slechts zelden (3%) om een heel glas. Bij oudere kinderen ligt dat anders; een kwart drinkt volgens de ouders wel eens een slokje en ongeveer de helft van de ouders heeft het over één of meerder glazen. In het algemeen kunnen we dus zeggen dat alcoholgebruik

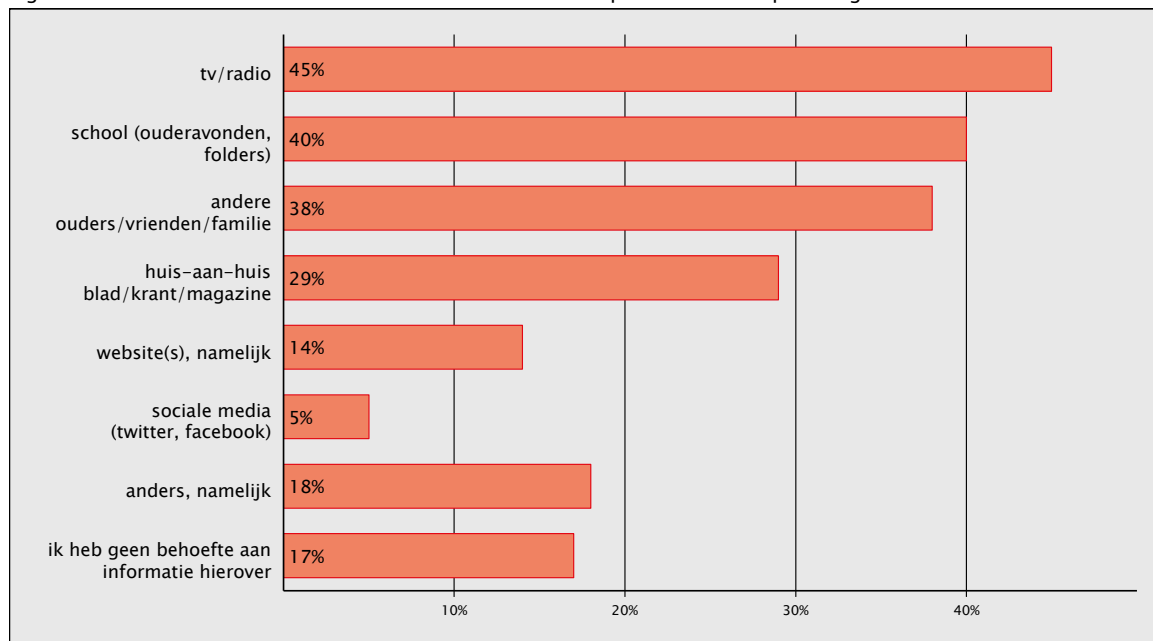
onder oudere kinderen bijna drie keer zo vaak voorkomt als onder jongere kinderen en dat oudere kinderen ook veel vaker één of meerdere glazen drinken.

- Volgens de ouders van het Bewonerspanel heeft 51% van de jongens en 43% van de meisjes wel eens alcohol gedronken. Dit verschil tussen jongens en meisjes is niet significant.

Informatie over alcohol

- Ouders halen op verschillende plekken informatie op over het onderwerp alcohol. Het meest genoemd is tv/radio; 45% van de ouders haalt hier informatie vandaan. Ook school (ouderavonden, folders) en andere ouders/vrienden/familie worden geraadpleegd over dit onderwerp. Slechts 14% van de ouders geeft aan dat ze hier websites voor gebruiken. Uit de antwoorden die bij de categorie 'anders, namelijk' zijn gegeven, blijkt dat ouders ook informatie verkrijgen via werk of studie en putten uit hun eigen kennis en ervaring.
- Een zesde van de ouders (17%) heeft aangegeven geen behoefte aan informatie te hebben.

Figuur 7 - Waar haalt u informatie vandaan over het onderwerp alcohol in de opvoeding?

Bron: Bewonerspanel septemberpeiling 2014

Behoeftte aan advies

- Van de ouders uit het Bewonerspanel heeft 15% behoefte aan hulp of advies over het onderwerp alcohol in de opvoeding. Een kleine groep (3%) geeft aan daar op dit moment behoefte aan te hebben en een wat grotere groep (12%) heeft er nu geen behoefte aan maar geeft aan daar later misschien anders over te denken.
- Ouders die aangaven dat ze nu of in de toekomst behoefte hebben aan hulp of advies, denken aan opvoedingsondersteuning en tips hoe om te gaan met het thema alcohol in de opvoeding en extra informatie over het onderwerp. In het grijze vlak op de volgende pagina staan een aantal antwoorden die illustreren welke specifieke behoeften ouders hebben.

Verschillen in leeftijd en geslacht

- Onder ouders van kinderen in de leeftijd van 12 tot en met 15 is de behoefte aan hulp of advies (20%) groter dan onder ouders van 16 en 17-jarigen (8%). Deze ouders met jongere kinderen zeggen bijna allemaal (18%) dat ze die behoefte op dit moment niet hebben, maar wellicht wel op een later moment.
- Het maakt niet uit of ouders een zoon of een dochter hebben, hun behoefte aan hulp of advies is voor beide hetzelfde.

“Advies hoe je om moet gaan met ouders van vriendjes die er anders over denken”

“Hoe met kinderen die er toch belangstelling voor hebben in gesprek te gaan en blijven.”

“Hoe bied je weerstand aan ‘peer pressure’”

“Wat te doen als ze (op feestjes of buiten) drinken”

“Ondersteuning via media en school over schadelijkheid van alcohol”

“Specifieke info over alcohol en zwakbegaafdheid”

“Klankbord, hoe doen andere ouders dat”

Wat ouders nog van het hart moet....

- Als laatste vroegen we aan ouders of ze nog suggesties of opmerkingen hebben over alcoholgebruik door jongeren. De meeste ouders hadden niets toe te voegen. Hieronder volgt een aantal sprekende voorbeelden van ouders die wel nog iets kwijt wilden:

“Campagnes worden nu op de jeugd gericht. Pak ook de ouders aan, hun voorbeeldgedrag spreekt boekdelen. Ik zie te veel alcoholgebruik om me heen.”

“De verantwoordelijkheid ligt primair bij de ouders. Maar zij moeten wel gesteund worden. Daarom vind ik het belangrijk dat de gemeente een actief beleid voert om alcoholgebruik onder de 18 tegen te gaan.”

“Het is belangrijk om jongeren verstandig met alcohol (en drugs en seks en.....) om te leren gaan. Heb het er over met elkaar. Maak er geen spannend onderwerp van. Proef eens een slokje. Drink eens een glas bier. Vertel wat alcohol met je lijf en hersenen en gedrag doet. En vooral welk voorbeeld geef je zelf. Opvoeden is veel meer voordoen dan voorzeggen.”

*“Bedenk waar de jongere van 13 – 18 jaar terecht kan. Ze mogen niet de kroeg in, ze mogen niet in het park hangen, ze mogen tot ze 18 zijn niet eens lid worden van een studentenvereniging! Blijft over: bij pappie en mammie. Ja, duuuh! ;-)
Geef bijvoorbeeld sportkantines hierin een rol. Komt de jeugd ook wat makkelijker aan het sporten, misschien. Een jongerencafe/huiswerkplaats in de bibliotheken/buurthuizen/school? Met betaalbare consumpties. Zo creëer je verschillende sferen voor verschillende groepen/momenten.”*

Gemeente Utrecht

Uitgave

Gemeente Utrecht

Volksgesondheid i.s.m. Interne Bedrijven Onderzoek

November 2014

Onderzoekers

Hanneke Polman, Johannes van Raaij, Eva van der Meer en Hanneke Schreurs

Telefoon (030) 286 33 33

e-mail epidemiologie@utrecht.nl

website www.utrecht.nl/alcohol

